

Сподвижниця великого сміхотворця

Хочу розповісти про людину, котра своєю безмежною любов'ю, відданістю, своїми постійними турботами допомогла прорости таланту найвідомішого гумориста Полтавщини Олександра Івановича Ковіньки. Упродовж багатьох літ вона залишилася вірною йому і його таланту. Мова йде про дружину відомого сміхотворця О. І. Ковіньки Поліну Корніївну. Вона трохи не дожила до свого 90-річчя — кілька років тому померла.

... На початку 30-х років сім'я Ковіньок жила в Лучках Решетилівського району в приміщенні початкової школи, де Поліна працювала вчителькою. Син Тарасик навчався в цій школі, а донька Яринка була ще дошкільницею. Олександр Іванович сьогодні їздив на роботу в Полтаву. Сюди ж у голодному 33-му сім'я переїхала на вулицю Марата (колишня Різницька), 11. Тепер главі родини було ближче до роботи — він працював лектором-інструктором Особіахіму й друкувався в газеті «Більшовик Полтавщини» (нині «Зоря Полтавщини») та в інших виданнях. Поліна влаштувалася вчителькою початкових класів у середню школу № 19, хоч закінчила факультет рідної мови й літератури Полтавського педінституту. Матеріально родині було важко, як і усім в той час, проте жили вони дружно і щасливо.

Та одного похмурого дня сім'я на довгі роки лишилася спокійно.

О другій годині ночі 4 грудня 1934 року в їхню квартиру безцеремонно постукали. Коли господарі відчинили двері, в квартиру без дозволу і навіть без

звичайного привітання ввірвалися троє енкаведистів і заявили про обшук. Після цього забрали хворого плевритом Олександра Івановича з собою, не кажучи за що, на який час і куди.

— Полно, не журись і не плач, я ні в чому не винний і повернусь швидко. А поки що бережи діточок... — устиг сказати дружині Олександр Іванович.

Вилетілося, що забрали його надовго, на 21 рік. Чого тільки не довелося пережити йому! І холод, і голод, і фізичні тортури, й моральні приниження. Поліна Корніївна ходила регулярно в полтавську тюрму до Олександра Івановича, двічі їздила й у харківську, куди його згодом перевели, — передачі брали, а побачення не давали. Від неї, жінки «ворога народу», відвернулися не тільки знайомі, а й багато колишніх друзів. Письменник Пилип Капельгородський, що працював у «Більшовику Полтавщини», навідувався до сім'ї свого друга й чим міг допомагав, аж поки і його не заарештували...

Зате працівники «компетентних органів» не залишали дружину письменника без уваги. Не раз викликали в свої «каптерменти» і довго допитувалися, що їй відомо про ворожу діяльність чоловіка. Звичайно ж, вона не могла сказати неправду про нього, хоч її до цього спонукали. Поліна твердо заявляла, що її чоловік — бідняк за походженням, який активно воював проти контрреволюції у громадянську, не може бути ворогом нової влади... І працівники НКВС пішли на авантюру.

— Якщо ви й надалі носитимете прізвище свого чоловіка, заперклого воро-

га народу, ми вас притягнемо до відповідальності за співучасть у його злочинах.

І настирливо повторювали це багато разів. Поліна Корніївна, порадившись із родичами й близькими, повернула собі дівоче прізвище Варжель, залишаючись у душі вірній прізвищу батька своїх дітей (вже після повернення з магаданського заслання Олександр Іванович похвалив дружину за те, що зуміла врятувати дітей і себе, а згодом повернувся їй прізвище Ковінька).

Дуже бідувала Поліна Корніївна з дітьми. Її виселили з квартири на кухню. Частину великої бібліотеки вивезли полуторкою невідомо куди, а частину книжок закрили в шафі й опечатали, суворо наказавши її не відкривати. В кімнату вселили якусь сім'ю. Поліну Корніївну зняли з учительської роботи і вона з великими труднощами влаштувалася на взуттєвій фабриці по вулиці Фрунзе прибиральницею, а потім ученицею й нарешті робітницею. Отримувала 96 карбованців (проти 240 в школі). Якби не допомога сестер (їхні чоловіки були військовими й служили десь далеко від Полтави), невідомо що б сталося з Ковіньками...

У роки окупації Поліна Корніївна ходила по людях — поплакала їм городи, доглядала дітей, прала білизну — виконувала будь-яку роботу, аби якось прогодувати дітей і себе. Коли Полтаву звільнили в 1943 році, син Тарас добровільно пішов у армію й швидко потрапив на фронт. Повернувся з війни інвалідом першої групи. Та недооге прожив — помер від ран.

У 1956 році нарешті повернувся додому й Олександр Іванович. Ніби радий, усміхнений, а не очей слези, в яких умістилось усе: і муки пережитого, і біль, і жалі, минуле горе й сьогоднішня радість. Хіба ж можна примиритися з тим, що з життя викрали найкращі 20 з лишком років? Поліна від хвилювання й нервового збудження знепритомніла, побачивши чоловіка. А коли повернулася до неї свідомість, пршепотіла: «Невже це ти, любий!».

Скінчилися нарешті її гіркі поневіряння. дочекалася вона свого чоловіка, перестала бути солон'яною вдовою. Вона сміливо дивилася йому в очі «Не зречлася тебе... Дітей поставила на ноги!» Згодом ожила, розправила скруті крила. Все зробила, аби обіграти чоловіка, допомогти йому відчувати себе вільною людиною, здатною добре працювати.

І він справді ще довго й добре працював аж до своєї смерті (помер 25 липня 1985 року) — більше 30 книг видав після повернення з північних концтаборів. У цьому велике заслуга й дружини.

До кінця свого життя (померла вона 20 квітня 1991 року) Поліна Корніївна активно підтримувала в своїй сім'ї культ Олександра Івановича як чоловіка, батька і письменника, берегла для дітей його речі, листи, рукописи, книги.

Олексій КУЗЬМЕНКО,
член Полтавської Спілки літераторів.

Молода громада

№ 32 (5484) 4 серпня 1995 року.